


EDO POPOVIĆ

LOMLJENJE VJETRA



oceanmore

copyright © Edo Popović

nakladnik
Naklada OceanMore d.o.o.
info@oceanmore.hr
www.oceanmore.hr

Knjiga je objavljena uz potporu
Ministarstva kulture RH i Gradskog ureda
za obrazovanje, kulturu i šport Grada Zagreba

urednica
Gordana Farkaš-Sfeci

Zagreb, rujan 2011.
prvo izdanje

ISBN 978-953-7056-84-1

EDO POPOVIĆ
Lomljenje vjetra

ocean**more**

Ovdje opisani događaji nemaju nikakva uporišta u stvarnim događajima. Ništa slično nije se dogodilo, ne događa se, niti će se dogoditi. Riječi ne mogu doprijeti do pravog značenja onoga što imenuju. Riječi su nestvarne. Ono što se njima izriče, također.

Ovaj svijet neće skončati, neće skončati;
Izgledao bi dobro u pepelu, ali neće skončati.

(Jack Spicer)

U tonama, razumijete li, u tonama ću vam otrgnuti
ono što ste mi uskratili u gramima.

(Henri Michaux)

I izbavi nas od slobode...

(Harlan & Marlon, iz filma *Volim te do smrti*)

Kamo mi to idemo?
Uvijek kući.

(Novalis)

Prvo poglavlje

Zatim su otišli. Nitko ne zna dokle su stigli.

Zovu se Fraktalna i Vrtlar. Svojim imenima iz Matične knjige rođenih okrenuli su leđa, kao što su okrenuli leđa i takozvanom normalnom životu.

I hemoroidi postanu normalni kad se čovjek na njih navikne. I pljuvanje krvi. I nesаница.

Fraktalna i Vrtlar imena su za koja ne morate kupovati biljege, ispunjavati formulare, čekati u redu u općini i na policiji. Ona ne ostavljaju tragove, po kojima zatim dolaze nepozvani.

Neko vrijeme bili su ovdje. Zatim su otišli.

Drugo poglavlje

Muškarac s flasterom preko usta -
Imena i majice - Lovac u tajgi, kralj s Orionu
- Nejestivi opet ubijaju - Kamenčići u jezeru -
Ljudi nisu voda

Ah, budućnost, budućnost, pa ona je samo statistička vjerojatnost, rekao je Vrtlar otvarajući stražnja vrata automobila parkiranog na rubu šume.

Iz auta je grubo izvukao muškarca u crnom odijelu, blještavobijeloj košulji i ulaštenim crnim cipelama. Ruke su mu bile vezane na leđima, preko usta je imao flaster. Izbuljenih očiju gledao je Vrtlara, odmahivao glavom i mumljao.

Ništa te ja ne razumijem, rekao je Vrtlar, imaš nešto na ustima. Premda, pokazao je glavom prema automobilu, ona kaže da se može govoriti i zatvorenih usta i stisnuta grla. Znaš, čita svakakve knjige i svašta priča... No, hajdmo mi na posao.

Pošli su niz šumsku cestu. Kasno je poslijepodne. Pod njihovim cipelama škripi šljunak. Na mutnom, svijetloplavom nebu iznad krošanja hrastova razmazani su blijedi, isprani oblaci. Vjetar šumori u lišću. U nekoj krošnji kos ćurliče svoju ljubavnu pjesmu, neka ptica uznemireno kriješti u gustišu. Zrak je težak, ljepljiv. Zaustavili su se na čistini obrasloj golemim listovima lopuha.

Fino mjesto za razgovor, šta misliš?, upitao je Vrtlar.

Muškarac nije ni pokušao nešto reći. Metalnoplavi kukci na lopuhu isto su šutjeli, samo su grickali listove ne obazirući se na njih dvojicu.

Stvarno, zašto se svi vi tako oblačite? odmjerio je Vrtlar muškarca. Tamna odijela, bijele košulje s antibakterijskim nitima pretpostavljam... Gledam vas u kafćima, svi, ama baš

svi od tvoje sorte pijete kavu bez kofeina i negaziranu vodu, ne pušite... Svi mi izgledate isto... Uostalom, tko si ti?, strgnuo mu je flaster s usta.

Muškarac je oblizao usne i osvrnuo se uokolo.

Zovem se Ivo Pavić, rekao je naposljetku, no to znaš.

Otkud bih ja to znao?, upitao je Vrtlar.

Ne vjerujem da ste me oteli nasumce.

Vrtlar ga je ravnodušno gledao.

Ivo Pavić, rekao je. Rođen si kao Ivo Pavić?

Da, rekao je ovaj zbunjeno.

Lažeš, Vrtlar ga je grubo okrenuo i skinuo mu lisice s ruku. Skidaj se.

Pavić ga je nijemo gledao. U borama oko usta i u očima treperila je mješavina bijesa, mržnje i nemoći. Onda je napao, pognut, ispruženih ruku. Vrtlar se izmakao i pogodio ga šakom iza uha. Pavić je zateturao, ali se održao na nogama.

Dobar si, rekao je Vrtlar, sigurno mnogo vježbaš u teretani.

Pavić je stajao oklijevajući.

Onda, pitao je Vrtlar, hoćeš li se tući sa mnom, ili ćeš se skidati?

Pavić se počeo skidati.

Gola koža, samo bijela, prazna koža, rekao je Vrtlar obilazeći ga. Ne vidim da tu igdje piše Ivo Pavić, niti išta slično. Tko si ti?

Ne razumijem.

Zar govorim zatvorenih usta?

Što hoćeš od mene?

Tko si ti? Na kaputu piše Hugo. Jesi li ti Hugo?

Ne.

Zašto onda nosiš kaput na kojem to piše?

Pavić nije ništa rekao.

Zar ne znaš da su imena samo majice, da ih možeš svlačiti i oblačiti koliko god želiš.

Što hoćeš od mene?

Tko si ti, kad oduzmeš kapute, imena i te stvari?

Pavić je uzdahnuo.

Ne znam, rekao je.

Naravno da ne znaš, rekao je Vrtlar zadovoljno. Ali zato ja znam tko si. Slušaj dobro, kad oduzmeš sve te stvarčice za koje

se držiš, ti si ništa. Prije rođenja bio si ništa, i kao i svi mi, i ti si rođen samo zato da se vratiš u ništa.

Nećeš me valjda ubiti?

Hoću, samo ti budi bez brige.

Ne riječi, Vrtlarovo lice je odavalo što smjera. I Pavić je pao na koljena.

Nemoj, molim te, sklopio je ruke u molitvu, ništa ti nisam nauđio, nikome nisam nauđio.

O jesi, rekao je Vrtlar. Pa tvoja vrsta živi od ljudske nesreće. Nego, nemoj biti takav. Neugodno mi je gledati te. Sigurno nisi padao na koljena dok si napredovao u Itextu. Ili jesi? Trebaš biti isti u svim situacijama, i kad ti ide i kad ti ne ide. Znaš, kao fraktali, oni su isti u svim mjerilima. Reci, naglo je promijenio temu, jesi li ikad posijao pšenicu?

Pavić je niječno odmahnuo glavom.

A jesi li ispekao kruh, uzgojio voćnjak, sortirao ribu u kašete na kočarici, ili tovario namještaj u kombi?

Opet je odmahnuo glavom, gledajući napeto Vrtlara.

Eto vidiš, rekao je ovaj. Kao što maloprije rekoš, statistička vjerojatnost je vrlo zanimljiva stvar, jer prema njoj već za treptaj oka možeš biti bilo što na bilo kojem mjestu u svemiru. Lovac u tajgi, kralj negdje u Orionu, menadžer u nekom farmaceutskom govnu, bezbroj mogućnosti je pred tobom, ali samo jedna među njima ima vrlo visok postotak vjerojatnosti, izvukao je ispod jakne pištolj i otkočio ga, i Pavić je počeo drhtati i jecati, a to je da ćeš otići u pakao. Neka bude tako, uzdahnuo je i povukao obarač pištolja,

a naslovnice internetskih portala i televizijske sutradan će u oči, uši i mozgove građana usaditi sljedeće:

NEJESTIVI OPET UBIJAJU

Zagreb, 26. svibnja, 2015.

Zloglasna teroristička organizacija bizarnog naziva "Nejestivi" uzela je još jednu žrtvu. Jučer u popodnevnom satima ubijen je tridesetpetogodišnji Ivo Pavić, izvršni menadžer Itexta, vodeće korporacije na Balkanu, koja objedinjuje dvadesetak poljoprivrednih

kombinata, građevinskih tvrtki, trgovačkih i distribucijskih lanaca i izdavačkih kuća iz regije. Nakon anonimne telefonske dojave, mrtvozornici su Pavićev leš pronašli jutros na šumskom putu u okolici Zagreba. Pavić je otet u nedjelju 24. svibnja, pretpostavlja se u čajani Hanshan izvan zida, gdje se u kasnim noćnim satima često mogu vidjeti zagrebački celebrityi u potrazi za neortodoksnom zabavom.

Ovo je osmo ubojstvo u Zoni, kako se kolokvijalno naziva teritorij izvan zida, otkako je lani Holding zbog štednje otpustio znatan broj policajaca i prestao nadzirati taj teritorij. Od toga se šest ubojstava odnosi na građane koji žive unutar zida, redom pripadnike visokih poslovnih krugova koje su oteli „Nejestivi“, dok se dva ubojstva ubrajaju u klasične krvne delikte. Zanimljivo je da je, prema podacima mrtvozorničke službe, broj ubojstava izvan zida opao otkako Holding ne nadzire taj teritorij.

Podsjetimo, „Nejestivi“ već više od pola godine u zatočeništvu drže predsjednika uprave City banke Damira Milinovića. Otmicu su priznali i potvrdili videosnimkom lani u listopadu. U međuvremenu je skupština City banke razriješila Milinovića dužnosti i izabrala novog predsjednika, a potraga za njim prekinuta je kad je nedvojbeno utvrđeno da se nalazi izvan zida.

Damir Milinović je važio za Pavićeva mentora. Još dok se nalazio na čelu uprave Itexa, Milinović je pokazivao neskrivene simpatije prema mladom ekonomistu, tako da je Pavić vrlo brzo napredovao do pozicije izvršnog menadžera. Nakon što je Milinović prešao u City banku, bilo je pitanje vremena kad će Pavić preseliti u ured predsjednika uprave Itexa. No, uspon mladog stručnjaka prekinula je nasilna smrt.

Ovo mi se već pomalo gadi, požalio se Vrtlar Fraktalnoj koja ga je čekala u automobilu.

Lažeš, rekla je, uživaš u tome.

Svejedno. Muči me sljedeće: kako pobijediti nešto što nema lica, niti poznaje gubitak? Maknemo jednoga, a na njegovo mjesto odmah dođe isti takav. Uporni su kao gripa. Kao da bacam kamenčić u jezero. Voda začas prekrije mjesto gdje je kamenčić pao, a pritom se jezero uopće ne uzburka.

Nisu svi isti, rekla je i pokrenula auto.

Molim?

Nemoj biti glup, nisu svi isti, ima među njima i dobrih ljudi. Šališ se.

Nimalo. Ti si ljubitelj statistike, a prema njoj postoji mogućnost da...

Prestani, ideš mi ne živce. Rečeno je da svaka kapljica vode...
...nosi u sebi nešto od vala, znam to. Ali ljudi nisu voda, čovječe.

Točno, ali ni ovi tipovi nisu ljudi, unio joj se u lice i pokazao je palcem iza leđa, gdje je u jarku pokraj ceste, među golemim listovima lopuha, pokraj bijele košulje i crnog odijela, ležalo golo tijelo.

Kako otožno visi srajca
ki jo je zapustilo telo

napisao je slovenski pjesnik Tomaž Šalamun sredinom dvadesetog stoljeća. Ali metalnoplave bube koje su grickale listove lopuha nisu nikad čule za tog pjesnika, niti za bilo kojeg drugog pjesnika, uopće ih nije zanimala poezija. Samo su pravile čipku od listova, bile su potpuno usredotočene na to, i ne može se reći da su primijetile da dolje na tlu leže prazna košulja i prazno tijelo.

Ne mogu vjerovati da te nikad ne zapeče savjest, rekla je Fraktalna.

Savjest, stresao se. Ovo čime se mi bavimo ne dopušta nikakva skepticizma, a kamoli savjesti. Uostalom, zašto bih gajio ikakve osjećaje prema tim gadovima?

Zato što su ljudska bića, na primjer.

Opet ti. To što hodaju uspravno i govore, uzimaju i izbacuju krute tvari i tekućinu, to ih još uvijek ne čini ljudima. Što se mene tiče, oni su neljudi, i doista ne znam zašto bi prema njima itko imao obzira i milosti. Uostalom, nastavio je, jesi li ikad razmišljala o tome da takvi imaju toliko mnogo samo zato što drugi nemaju ništa? I da imaju toliko ne zato što su marljiviji i sposobniji od drugih, već što su pohlepniji i bezobzirniji.

Otkrivaš mi toplu vodu, kaže Fraktalna, ali ne treba ih zbog toga ubijati.

Pogrešno, upravo zato ih treba ubijati. Smrt je jedino čega se plaše, zbog čega i gomilaju novac i sve te stvari.

Izvadio je iz police ispred suvozačeva sjedala knjižicu i prevrtao je u ruci.

Mumonkan. . . Šta je sad ovo? Sto posto neko pacifističko sranje. Napuniš si glavu time i onda mi soliš pamet s budućnošću i sličnim glupostima. Ne kužim što uopće radiš s nama?

Vidim da pojma nemaš, rekla je nagazivši na gas.

Izašli su na brzu dvotračnu cestu koja je povezivala aerodrom i Zagreb. Osim o autoputovima i ulicama unutar zida, Holding je vodio brigu i o malom broju cesta označenih kao strateške, uglavnom cesta do aerodroma, elektrana, golemih skladišta ili crpilišta vode.

Nije to ništa pacifističko, nastavila je, niti išta slično, ali neću ti sad objašnjavati kakva je to knjiga, uzelo bi dosta vremena, a sumnjam da bi išta shvatio.

Jednom je u snu govorila nekome da je slijep, i da mu ne vrijedi pričati o ljepoti.

Kad tama proguta ljepotu, ili kad je proguta vrijeme, o čemu onda pričate vi koji vidite?, upitao je podrugljivo.

O ljepoti tame i vremena, odgovorila je.

Osim toga, pogledala je Vrtlara, pravo je pitanje što ti radiš s nama? S tobom se stvar potpuno otela kontroli. Prije je sve bilo. . .

Prije, poslije, prekinuo ju je, kakve to veze ima? To ništa ne znači. Uostalom, što ste to pametno radili u tom vašem prije? Pisali priručnike za vanzemaljce. Sjedili na ulici. Nenasilna direktna akcija, fuj!, iskrivio je lice prezrivo i odmahnuo rukom.

Ali nismo ubijali, rekla je.

Da su htjeli čuti što govorimo, ne bismo počeli pucati, rekao je.

Ti si kreten, rekla je i usporila vožnju.

Približavali su se visokom, sivom, armiranobetonskom zidu ukrašenom bodljikavom žicom i nadzornim kamerama. Skrenuli su s ceste i ušli u labirint uličica južnog predgrađa.



EDO POPOVIĆ rođen je 1957. u Livnu, u Bosni i Hercegovini. Godine 1968. preselio se u Zagreb, gdje s obitelji živi i danas. Objavio je više knjiga proza: romane *Oči*, *Izlaz Zagreb Jug*, trilogiju *Igrači*, transžanrovsku prozu *Priručnik za hodače* itd. Djela su mu prevedena na desetak jezika. Njemačka kritika i publika s posebnom su naklonošću prihvatile njegove proze. Aktivist je inicijative *Pravo na grad*.

Iako novi Popovićev roman ima vrlo poetičan naslov, njegov je sadržaj više nego surov. Dijelom futuristička projekcija Hrvatske a dijelom tranzicijska retrospektiva roman nam nemilosrdno govori o našoj stvarnosti, gdje živimo i kakvi smo ljudi postali. Godine 2020. zemlja je zidom podijeljena na Holding i Zonu. U Holdingu žive vladari novca i sudbina, svi koji se uklapaju. Oni pak koji imaju problema s prilagodavanjem sustavu, izvan su zida, u Zoni, a zovu se Tamne kapuljače i Nejestivi. Nejestivima pripadaju i Fraktalna, Vrtlar i Vanča, junaci nekog novog doba za koje smo vjerovali da nikad neće doći, a mogu li oni uopće što učiniti da promijene svijet?

Paralelno s projekcijom budućnosti Popović nam pripovijeda i priču ratnog veterana Ivana Vide, priču uronjenu u našu svakidašnjicu, gdje je novac jedina ideologija, a moć jedina vrлина.

Edo Popović pripovijeda na onoj diskretno visokoj razini na kojoj se umijeće više ne mora dokazivati.

DER SPIEGEL

Edo Popović služi se snažnim jezikom koji u čitatelju izaziva užitak čitanja, a u piscu radost pisanja.

JULI ZEH

ISBN 978-953-7056-84-1



9 789537 056841

100,00 kn